

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

03/2026

www.klub500.sk

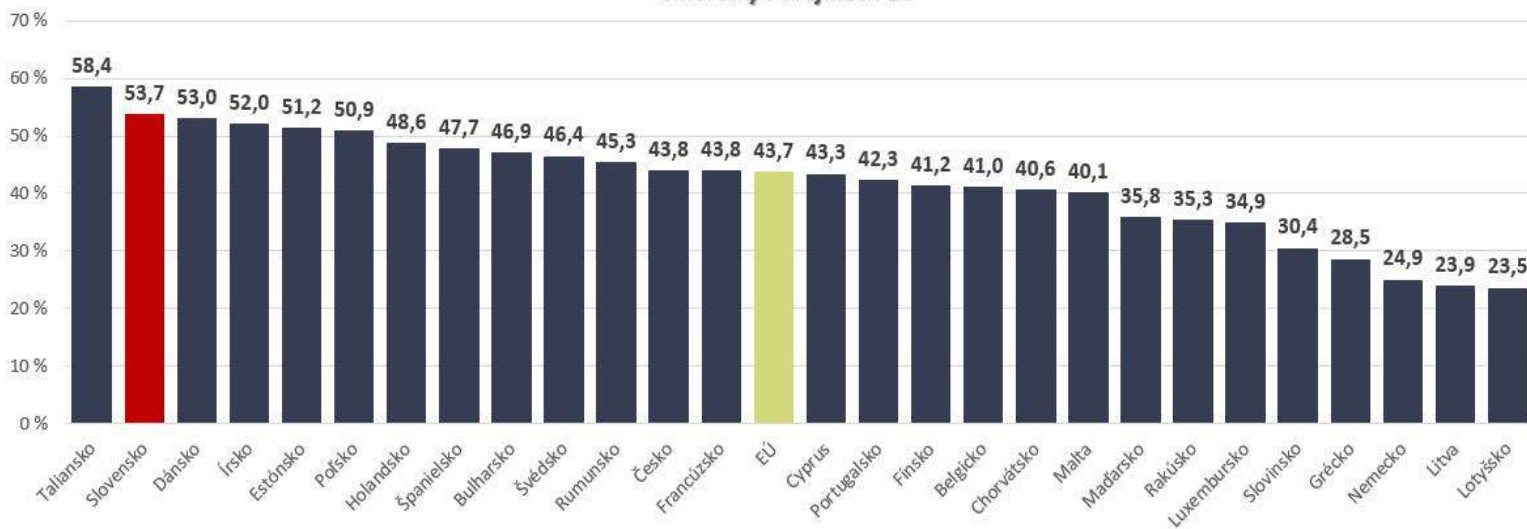

www.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

I. GRAF TÝŽDŇA

Podiel mladých pracujúcich mimo svojho odboru (stredná, nízka alebo žiadna zhoda uplatnenia s vyštudovaným smerom) v krajinách EÚ

Zdroj: Eurostat

Pozn.: Rok 2024. Do štatistiky sú zahrnutí absolventi stredoškolského a vysokoškolského štúdia vo veku od 15 – 35 rokov.

VZDELANIE BEZ NÁVRATNOSTI:
PREČO SLOVENSKO MÍŇA VEĽA A
ZÍSKAVA MÁLO

Slovensko má vážny problém, o ktorom sa hovorí málo, no jeho dôsledky cíti ekonomika každý deň. Najnovšie porovnanie Európskej komisie ukazuje, že iba 46,2 % mladých ľudí na Slovensku so stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním nájde uplatnenie v práci, ktorá má vysokú alebo veľmi vysokú zhodu s tým, čo vyštudovali.

Inými slovami, viac ako polovica mladých Slovákov (takmer 54 %) pracuje mimo svojho odboru alebo iba s čiastočnou zhodou. Je to druhé najhoršie číslo v Európskej únii. Horšie je na tom už len Taliansko. Takýto rozsah nesúlady

nemožno považovať za náhodu. Naopak, ide o prejav dlhodobého neefektívneho nastaveného systému, ktorý nedokáže verejné investície do vzdelávania premieňať na plnohodnotné uplatnenie absolventov.

Vyrábame diplomy, nie zručnosti

Detailnejší pohľad na jednotlivé odbory ukazuje, kde je prepojenie medzi štúdiom a následným zamestnaním najslabšie. Ak spojíme stredné a vysoké školy, v odbore služieb pracuje v zamestnaniach priamo zodpovedajúcich vyštudovanému zameraniu len 32,3 % absolventov. Inými slovami, takmer dve tretiny z nich si nachádzajú prácu mimo svojho odboru alebo využívajú získanú kvalifikáciu iba

Diana Motúzová

motuzova@klub500.sk

+421 903 259 633

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

čiasťočne. V podnikaní a administratíve sa v odbore uplatní 44,2 % absolventov, v humanitných odboroch 46,2 %. Naopak, v zdravotníctve a sociálnej starostlivosti pracuje v profesiách zodpovedajúcich vzdelaniu až 76 % absolventov a vo vzdelávaní 69,9 %. Relatívne priaznivú situáciu vidíme aj v informačných technológiách.

Ak sa pozrieme výlučne na vysoké školy, obraz je ešte plastickejší. V odbore služby pracuje mimo svojho vyštudovaného zamerania alebo len s obmedzeným využitím kvalifikácie až 59,1 % absolventov. V umení a humanitných štúdiách ide o 43,6 % a v spoločenských vedách a žurnalistike o 38,3 %. To znamená, že významná časť vysokoškolsky vzdelaných ľudí v týchto oblastiach nevykonáva profesiu, pre ktorú sa pôvodne pripravovali. Naopak, v technických a regulovaných profesiách je podiel absolventov pracujúcich mimo odboru výrazne nižší – v informačných a komunikačných technológiách 29,1 %, v inžinierstve, výrobe a stavebníctve 24,6 %, v zdravotníctve a sociálnych službách 22,5 % a vo vzdelávaní 21,7 %.

Dáta tak jasne naznačujú, že tam, kde existuje silný a stabilný dopyt trhu práce, je prepojenie so vzdelávaním funkčné, zatiaľ čo v iných oblastiach systém produkuje absolventov v objeme a štruktúre, ktoré ekonomika nedokáže efektívne absorbovať. Slovensko tak v skutočnosti nevzdeláva málo. Vzdeláva

nesprávne.

Neefektívne vynaložené výdavky

Debata o školstve sa často redukuje na otázku: dávame málo alebo dosť? Slovensko nepatrí medzi krajiny OECD s najvyššími výdavkami na študenta (v prepočte podľa parity kúpnej sily). No aj medzi krajinami, ktoré vynakladajú na študenta menej, nájdeme také, kde je prepojenie vzdelania s pracovným trhom výrazne lepšie. Príkladom je Litva, Poľsko, ale aj Chorvátsko, Grécko a dokonca aj Rumunsko a Bulharsko.

Slovensko smeruje do školstva približne 5 % HDP. V rámci veľkosti našej ekonomiky ide o významný verejný záväzok a v porovnaní s viacerými krajinami EÚ si z ekonomického koláča na vzdelávanie ukrájame relatívne slušný podiel. Samotná výška výdavkov však nie je zárukou výsledku. Ak viac než polovica mladých ľudí pracuje mimo svojho odboru, návratnosť tejto investície je otázná. Problém teda nespočíva iba v tom, koľko dávame, ale predovšetkým v tom, ako efektívne tieto zdroje premieňame na využiteľné zručnosti a reálne uplatnenie. Skúsenosť ukazuje, že samotná výška verejných výdavkov ešte nie je zárukou kvalitného výstupu. Rozhoduje najmä to, ako efektívne sa peniaze premieňajú na výsledky. Rovnakú otázku dnes otvára aj školstvo.

Problém teda nie je iba v objeme peňazí.

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

Problém je v ich návratnosti. Ak viac než polovica absolventov pracuje mimo odboru, znamená to roky verejných investícií bez plného využitia, dodatočné náklady firiem na rekvalifikáciu, nižšiu produktivitu, ako aj pomalší technologický posun ekonomiky. Vzdelávací systém sa tak stáva nákladom, nie motorom rastu.

Ekonomika dnes navyše stojí na dátach, automatizácii, energetickej transformácii, zdravotníctve, technických a digitálnych zručnostiach. Dopyt po týchto odboroch rastie. Náš systém však stále produkuje veľké objemy absolventov v oblastiach, kde je uplatnenie slabšie. Nejde o to, že humanitné odbory nemajú zmysel. Ide o to, že ich kapacity a obsah nereflektujú reálny dopyt. Krajina, ktorá chce rásť produktivitou, si nemôže dovoliť masovo pripravovať mladých ľudí na profesie, ktoré trh nevie absorbovať.

Čo z toho vyplýva?

Ak má Slovensko prestať byť na chvoste EÚ v zhode medzi vzdelaním a prácou, potrebuje viazať kapacity odborov na dáta o uplatnení absolventov, posilniť technické a digitálne smery, posilniť výkonové financovanie založené na reálnych výstupoch a najmä zjednodušiť a zrýchliť rekvalifikácie pre dynamický trh práce.

Bez toho budeme ďalej produkovať absolventov, ktorí budú pracovať mimo svojho odboru, a ekonomiku, ktorá bude rásť pomalšie, než by mohla. Druhé najhoršie číslo v Únii je symptómom štrukturálneho problému: vzdelávací systém sa prispôsobuje pomalšie než potreby trhu práce. Bez jeho zosúladenia bude návratnosť verejných investícií do vzdelávania obmedzená.

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

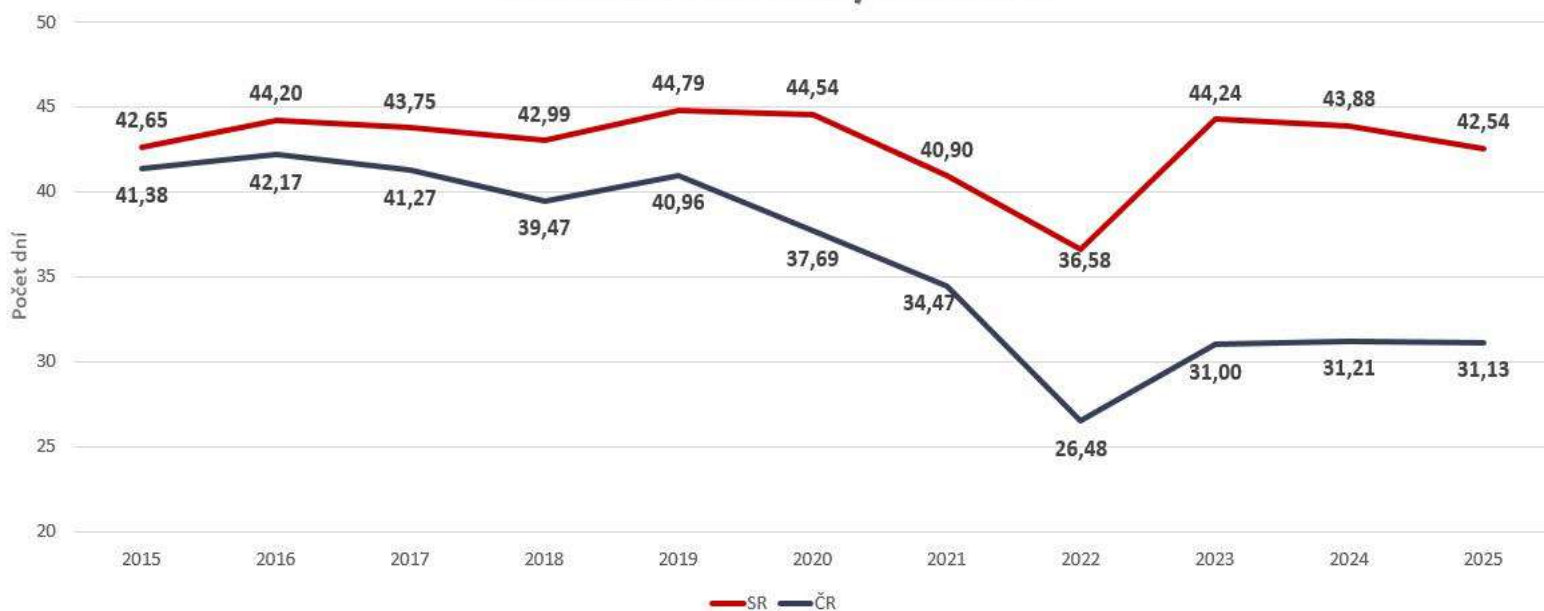
03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

II. SLOVENSKO V EÚ

Priemerná doba trvania dočasnej PN: SR versus ČR

Zdroj: Sociálna poisťovňa, Česká správa sociálního zabezpečení

SLOVENSKÝ PROBLÉM PN: NIE SME CHORĽAVEJŠÍ, VRACIAME SA NESKÔR

Slovensko podľa dát Sociálnej poisťovne v roku 2025 zaznamenalo citelný pokles objemu práceneschopnosti. Celkový počet dní strávených na PN klesol zo zhruba 39 miliónov na necelých 35,5 milióna. Ide o významný posun, ktorý naznačuje stabilizáciu po pandemických rokoch aj mierne zlepšenie fungovania systému. Pokles však neznamená, že problém je vyriešený. Kľúčová otázka totiž ani tak nezní, koľko dní sa celkovo „preleží“, ale ako dlho trvá jeden prípad a prečo.

Priemerná dĺžka jednej PN na Slovensku dosiahla v roku 2025 približne 42,5 dňa. Oproti roku 2024 ide síce o mierne

zlepšenie, no v porovnaní s Českou republikou je to stále výrazne viac.

U nášho západného suseda bola v tom istom roku priemerná dĺžka dočasnej pracovnej neschopnosti 31,13 dňa. Rozdiel približne 11 až 12 dní na jeden prípad predstavuje systémový rozdiel, ktorý nemožno vysvetliť iba zdravotným stavom populácie.

Pri pohľade na veľkosť pracovného trhu pritom rozdiel v celkovom počte dní PN nepôsobí dramaticky. Český pracovný trh je približne dvojnásobný a podobne je to aj s celkovým počtom dní na PN. Po prepočte na jedného zamestnaného vychádzajú obe krajiny relatívne podobne. Rozdiel teda nespočíva v tom, že by jedna

Diana Motúzová

motuzova@klub500.sk

+421 903 259 633

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

ekonomika niesla výrazne vyšší objem pracovnej absencie, ale v štruktúre týchto dní. V Česku sa rovnaký objem rozdeľuje medzi viac kratších prípadov, na Slovensku sa koncentruje do menšieho počtu dlhších epizód.

Konkrétny problém práceneschopnosti na Slovensku je o to prenikavejší, že ho treba vnímať v širšom kontexte celkovej pracovnej neprítomnosti. Ak sa totiž pozrieme aj na ostatné zákonné dôvody neprítomnosti – dovolenku (20, resp. 25 dní), štátne sviatky, osobné prekážky v práci (7 dní OČR a 7 dní ošetrovanie) a rekondičný pobyt – dostávame sa bez započítania PN na približne 50 dní mimo pracoviska za rok. V kombinácii s nadpriemerne dlhou PN to znamená, že slovenský zamestnanec môže byť v prípade choroby mimo pracovného procesu výraznú časť roka. Aj keď nie každý zamestnanec čerpá všetky uvedené dni a nie každý je na PN, kombinácia relatívne vysokého počtu zákonných dní mimo práce a dlhšie trvajúcich PN robí problém pracovnej absencie na Slovensku ekonomicky oveľa citlivejším.

A práve dlhé PN sú ekonomicky najcitlivejšie. Neznamenajú len viac dní mimo práce, ale aj vyššiu pravdepodobnosť, že sa zamestnanec už na pôvodnú pozíciu nevráti a prejde do dlhodobej neaktivity či invalidity. Pre verejné financie to znamená vyššie

výdavky nemocenského poistenia a potenciálne aj vyššie budúce sociálne náklady. Každý dodatočný deň PN je priamym finančným nákladom – najskôr pre zamestnávateľa formou náhrady príjmu a následne pre systém sociálneho poistenia. Riziko prechodu z dlhodobej PN do trvalej neaktivity nie je na Slovensku zanedbateľné. Krajina je naviac už dnes štátom s druhým najvyšším podielom poberateľov dôchodkov (vrátane dôchodkov v starobe, invalidite, nezamestnanosti či v pozostalosti) na populácii v EÚ, čo naznačuje vysokú mieru pasívnej záťaže systému.

Od roku 2026 sa v rámci konsolidačných opatrení predlžuje obdobie, počas ktorého náhradu príjmu vypláca zamestnávateľ. Časť finančného bremena sa tak presúva zo systému priamo na firmy. Pri väčších zamestnávateľoch sa aj relatívne malý rozdiel v priemernej dĺžke PN násobí do výrazných rozpočtových položiek. Dlhá PN pritom nie je len mzdový náklad. V priemysle znamená reorganizáciu zmien, vyššie nadčasy a tlak na produktivitu či bezpečnosť práce. V službách rastú náklady na dočasné kapacity, outsourcing alebo interné presuny. Dlhšie trvajúca PN zvyšuje riziko straty kvalifikácie a kontinuity výroby či projektov. V regiónoch s napätým trhom práce sa tento efekt ešte zosilňuje.

Výrazné sú aj regionálne rozdiely. V roku 2025 dosiahla priemerná dĺžka PN v

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

Žilinskom kraji viac ako 50 dní, v Prešovskom kraji vyše 47 dní, zatiaľ čo v Bratislavskom kraji približne 34 dní.

Šestnásťdňový rozdiel medzi „najkratším“ a „najdlhším“ regiónom ukazuje, že PN nie je iba medicínska veličina. Odráža štruktúru pracovného trhu, dostupnosť zdravotnej starostlivosti a rehabilitácie, možnosti preradenia na ľahšiu prácu aj regionálnu prax v administrácii a kontrole PN. Navyše v regiónoch s nižšími mzdami môže byť rozdiel medzi čistým príjmom z práce a nemocenskou dávkou relatívne menší, čo oslabuje finančný stimul na rýchlejší návrat, najmä ak pracovné podmienky zostávajú fyzicky náročné.

Slovensko pravdepodobne nemá výrazne chorľavejšiu populáciu než Česko. Rozdiel v dĺžke PN skôr poukazuje na kombináciu pracovnej štruktúry

ekonomiky, regionálnych nerovností, dostupnosti liečby a nastavenia motivácií v systéme. Ak sa má systém zlepšovať, cieľom by nemalo byť iba znižovanie celkového počtu dní PN, ale skracovanie trvania jedného prípadu. To si vyžaduje lepšiu rehabilitáciu, flexibilnejší návrat do práce a vyvážené nastavenie zodpovednosti medzi štátom, zamestnávateľom a zamestnancom.

Ak sa systém sústreďí iba na kontrolu PN alebo na presun nákladov zo štátu na firmy, problém sa nevyrieši, len zdražie. Firma zaplatí viac dní náhrady príjmu, ale zamestnanec sa do práce nevráti skôr. Skutočným testom funkčnosti systému preto nie je počet vystavených PN, ale rýchlosť návratu do práce. Kým bude slovenská PN dlhá, bude drahá – pre verejné financie aj pre ekonomiku.

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

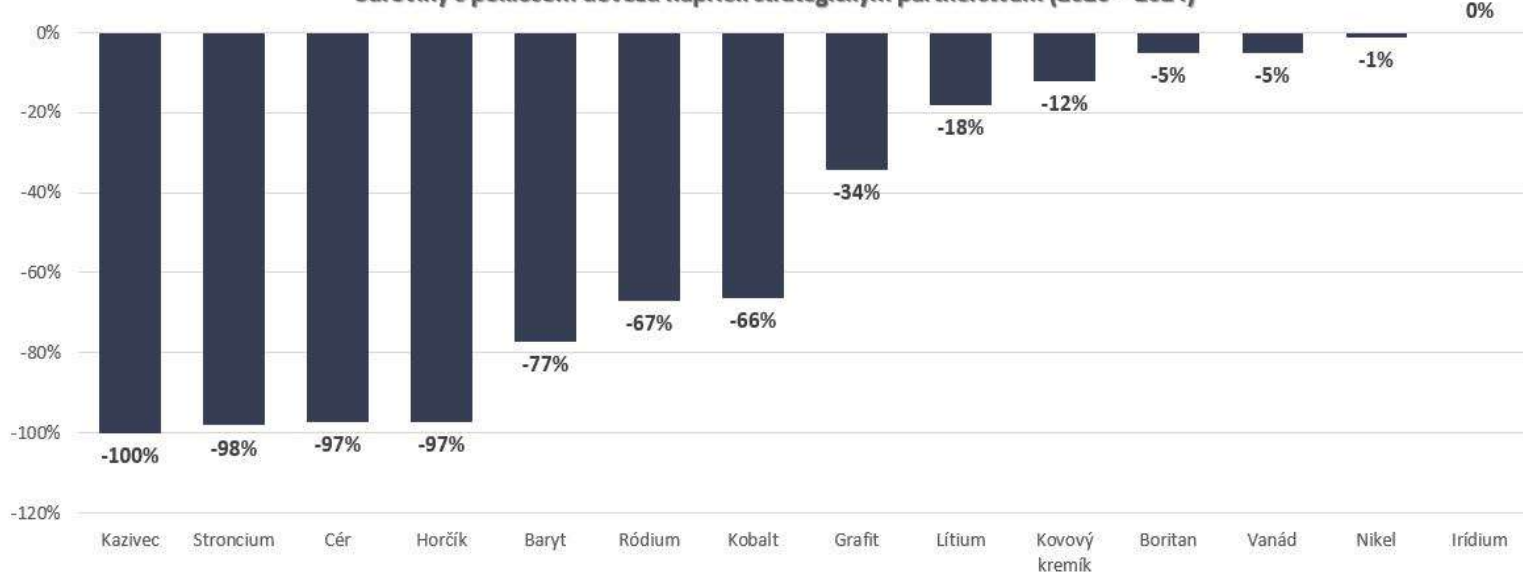
03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

III. SVET A MY

Suroviny s poklesom dovozu napriek strategickým partnerstvám (2020 – 2024)

Zdroj: Európsky dvor audítorov

STRATEGICKÉ PARTNERSTVÁ BEZ EFEKTU: ELEKTROMOBILITA NARÁŽA NA SLABÉ MIESTA V OBCHODE SO SUROVINAMI

Budúcnosť elektromobility v Európe sa nezačína vo fabrike, ale v prístupe k lítiu, grafitu a ďalším kritickým surovinám. Dostupnosť týchto materiálov dnes rozhoduje o tom, či sa európske ambície v oblasti batérií a elektromobilov premietnu do reálnej výroby. Podpis strategického partnerstva však automaticky neznamená istotu dodávok – a oficiálne dáta naznačujú, že medzi politickým rámcom a obchodnou realitou pretrváva výrazná medzera.

Kritické a strategické suroviny predstavujú základné vstupy pre moderný priemysel,

digitálne technológie aj energetickú transformáciu. Bez nich nie je možné vyrábať batérie, elektromobily, veterné turbíny, polovodiče ani obranné zariadenia. Keďže ich ťažba a spracovanie sú často výrazne geograficky koncentrované v obmedzenom počte krajín, rastie riziko závislosti a narušenia dodávateľských reťazcov. EÚ preto buduje strategické partnerstvá s cieľom diverzifikovať zdroje a zabezpečiť stabilnejšie obchodné toky. Otázkou však zostáva, do akej miery sa tieto dohody premietajú do reálneho posilnenia dodávok.

Dáta Európskeho dvora audítorov so zameraním na vývoj dovozu kritických surovín medzi rokmi 2020 a 2024 ukazujú, že partnerstvá zatiaľ neprinášajú očakávaný

Diana Motúzová

motuzova@klub500.sk

+421 903 259 633

Zrozumiteľne o smerovaní ekonomiky

03/2026

www.klub500.skwww.linkedin.com/company/klub-500

Ekonomika • Trendy • Analýzy

stabilizačný efekt. Práve v obchode s krajinami, s ktorými má Únia uzavreté dohody o spolupráci, došlo pri viacerých kľúčových komoditách k poklesu dovozu. Namiesto posilnenia diverzifikácie tak v niektorých prípadoch sledujeme oslabenie obchodných tokov.

Poklesy sa pritom koncentrujú najmä v materiáloch rozhodujúcich pre batériový hodnotový reťazec a elektromobilitu. Výrazný prepád zaznamenali kobalt, grafit a lítium, teda tri základné vstupy do výroby lítium-iónových batérií, ako aj nikel a kremík. Keďže práve tieto suroviny tvoria technologické jadro elektromobilov a systémov skladovania energie, slabší dovoz z partnerských krajín poukazuje na pretrvávajúcu zraniteľnosť európskeho batériového ekosystému.

Tento vývoj je o to významnejší, že globálny trh s lítium-iónovými batériami v roku 2025 presiahol hodnotu 150 miliárd dolárov a jeho nasadenie je niekoľkonásobne vyššie než pred piatimi rokmi. Elektromobily dnes predstavujú viac než 70 % celkového dopytu po batériách a ich význam sa rozširuje aj do energetiky, digitálnej infraštruktúry či obranných technológií. Batérie sa tak stávajú základnou infraštruktúrou modernej ekonomiky. Výroba článkov aj kľúčových komponentov však ostáva výrazne koncentrovaná, pričom dominantné postavenie si udržiava Čína. Európske továrne sú preto vo veľkej miere závislé od dovozu aktívnych materiálov a prekursorov, čo zvyšuje strategické riziko

práve v čase prudkého rastu dopytu.

Časť poklesu pri kobalte možno vysvetliť technologickým posunom smerom k batériám s nižším obsahom kobaltu. Tento trend však nevysvetľuje vývoj pri lítiu a grafit, ktoré zostávajú základnými komponentmi naprieč dominantnými technológiami. Práve tieto suroviny preto predstavujú strategicky citlivé miesto európskej elektromobility.

Popri batériových materiáloch zaznamenali pokles aj ďalšie strategické suroviny naprieč odvetviami. Mimoriadne výrazný bol prepád pri horčíku, kľúčovom pre ľahké zliatiny v automobilovom a leteckom priemysle. Oslabenie sa týka aj kazivca, stroncia či céru, využívaných v chemickom priemysle, elektronike a katalyzátoroch, ako aj vanádu a prvkov platinovej skupiny, teda zasahuje širší priemyselný a technologický základ Európy.

Celkový obraz naznačuje, že samotné podpisovanie partnerstiev nestačí. Ak má EÚ naplniť ambície v oblasti elektromobility a budovania domáceho batériového priemyslu, musí popri diplomatických rámcoch zabezpečiť aj merateľné posilnenie obchodných tokov vrátane investícií do spracovania surovín a výroby aktívnych materiálov, teda do kľúčového medzistupňa batériového hodnotového reťazca. Bez stabilného prístupu ku kritickým surovinám môže byť rast európskeho batériového ekosystému brzdený práve na jeho najzraniteľnejšom článku, a to na vstupe do reťazca.

